

שמונת השלבים בהתפתחות שפה ולמה הורים צריכים לשים לב

חלק מאנשי המקצוע לא מסכימים להפנות ילדים בגיל ינקות לאבחון בטענה שאין צורך בטיפול לפני גיל שלוש. אך השפה מתפתחת כבר מגיל לידה, ואיתור מוקדם מקל על צמצום הפערים

קריאת זן שמרו

✉️ 📧 📧 📧

סביב גיל שישה שבועות נזכה לראות את החיוך החברתי צילום: tatyana_tomsickova / Getty Image

בשנים האחרונות עולה למודעות חשיבות האיתור המוקדם בתחומי התקשורת, השפה והדיבור. בעזרת איתור מוקדם ניתן לצמצם פערים באופן משמעותי יותר, בהתבסס על הגמישות המוחית הרבה יותר בגילים הצעירים.

אחת המטרות המרכזיות כיום היא לאתר כמה שיותר מוקדם ילדים עם לקויות שפה ובכך להשפיע לטובה על כל תחומי חייהם - החל מתחום השפה ועד לתחום הרגשי, החברתי והאקדמי. התערבות טיפולית מוקדמת מאפשרת לפעוטות הזדמנויות להתנסות בתקשורת יעילה עם הסביבה ומעודדת פיתוח של יכולות תקשורת, שפה ודיבור בהקשרים טבעיים ויומיומיים. לפי מחקרים, ככל שמתחילים בהתערבות הטיפולית מוקדם יותר כך היעילות שלה גבוהה יותר.

נטלי יוכפז והגר צרפתי

2021, 09 בדצמבר 15:18

המילים לא מופיעות יש מאין בגיל שנה, אלא מתפתחות לאחר שנת חיים שלמה צילום: AaronAmat / Getty Images/iStockp

• **איש לא חקר איך תינוקות לומדים לדבר. ואז הגיעה פרופ' קוהל**

• **אמא ואבא מדברים כמו תינוקות? זה טוב לילדיהם**

למרות זאת, הורים רבים שחוששים מעיכוב בהתפתחות השפה אצל ילדם בגיל הניקוט או הגיל הרך עדיין נתקלים בסירוב של אנשי מקצוע כשהם מבקשים אבחון או טיפול. סירוב זה מלווה פעמים רבות באמירות "שאינ צורך לטפל בילדים מתחת לגיל שלוש שנים" ו"שפה מתפתחת בגיל שלוש". גם קרובים וגולשים ברשתות החברתיות מזדרימים להסביר למה הילד לא מדבר: "הוא מתעצל, הוא מקבל הכל בלי לבקש", "הבית דו-לשוני", "גם אבא שלו לא דיבר עד גיל שלוש שנים ועכשיו הוא לא מפסיק לפטפט"

קל להאמין לאמירות אלו. הן מציתות תקווה שהכל יסתדר מעצמו, אך תקשורת ושפה מתפתחות כבר מגיל לידה. המילים לא מופיעות יש מאין בגיל שנה, אלא מתפתחות לאחר שנת חיים שלמה של התנסות וצמיחה בתוך קשר משמעותי. וכן, ניתן לטפל בתינוקות ופעוטות, כבר בשנים הראשונות לחייהם.

אלה אבני הדרך בתחומי התקשורת, השפה והדיבור שיש לשים לב אליהן ולפנות לאבחון אם הן לא מתקדמות כראוי:

איתור מוקדם יכול לסייע לצמצום פערים צילום: Olga Ignatova / Getty Images/iSt

1. שישה שבועות - חיוך: החיוך הראשוני של התינוקות שלנו מקורו ברפלקס, שמופיע בתגובה לתחושת נוחות פיזיולוגית. לרוב הוא יופיע תחילה לרגע מהיר בזמן השינה ובהמשך בערות בזמני רגיעה. סביב גיל שישה שבועות נזכה לראות את החיוך החברתי. אותו חיוך מכוון שמופנה במיוחד כלפינו. מה גורם לו להופיע ולהישאר? אנחנו אמנם החיוך הראשוני היה רפלקסיבי, אבל עצם ההתפעלות שלנו והתגובה אליו הכוללת חיוך בחזרה, גורם להם להבין שחיוך הוא חברתי ויש לו משמעות. חיוך זה צריך להופיע עד גיל ארבעה חודשים.

2. חצי שנה - צחוק: הפקת קולות מתחילה כבר בלידה אך עד גיל שישה חודשים צריך להופיע צחוק מתגלגל.

3. 11 חודשים - מלמול מגוון: אנחנו שומעות את התינוקות שלנו ממלמלים כל הזמן, אך גם למלמול יש שלבי התפתחות וכל סוג נרכש בזמן אחר. מלמול מגוון הוא מלמול שכולל רצף הברות שונות זו מזו בעיצורים ובתנועות כמו ba-gi-da-du.

4. עשרה חודשים עד שנה וחצי - מילים ראשונות: מילים ראשונות הן כל צליל קבוע לאובייקט ספציפי כמו "אהמ" לאוכל, "בו" לבקבוק או "מיאו" לחתול. עד גיל שנה וחצי נצפה שהילדים יאמרו לפחות עשר מילים, ומחקרים עדכניים מדברים על ממוצע של כ-40 מילים.

5. שנתיים - צירופים: מתחילים להירכש עם התפתחות אוצר המילים והיכולת הקוגניטיביות. עד גיל שנתיים נצפה לשמוע צירופים של שתי מילים כגון "אימא קח", "עוד בלון" או "איפה כדור".

6. שנתיים וחצי - משפט פשוט: משמעותו הרחבה של הצירוף והפקה של משפט הכולל שלוש מילים כמו "אבא אוכל בננה" או "עוד בלון בום".

7. שלוש שנים - משפט מחובר ומורכב: משפט זה כולל הרחבה של המשפט הפשוט ומיליות כגון ו' החיבור במשפט כמו "אני אוכל ואבא צוחק" או ש' השעבוד: "זו הילדה שלקחה לי את הכדור". נצפה לתחילת רכישה של משפט מורכב עד גיל שלוש שנים.

8. מובנות דיבור - כשילד מתחיל להפיק מילים הוא מפיק בהתחלה רק הברה אחת או שתיים כמו "דו" לכדור ו"ננה" לבננה. בנוסף אנחנו נשמע השמטות ושיבושים לעיצורים כמו "ת-תול" לחתול, "י-אוק" לירוק. מדובר בתהליך התפתחותי ועם הזמן יתווספו עוד הברות וצלילים עד לרכישה מלאה, ו-75% מהדיבור אמור להיות מובן עד גיל שלוש. עם זאת, אם ילדכם מפיק תנועות בלבד ללא שימוש בעיצורים, או שאתם שומעים שיבושים בהפקת התנועות לאחר חצי שנה מהופעת המילים הראשונות, יש לבדוק זאת לעומק.

נטלי יוכפז והגר צרפתי הן קלינאיות תקשורת ומייסדות "פטפוטים - התפתחות שפה לקטנטנים"